

POSUDEK VEDOUcíHO PÍSEMNE KVALIFIKAČNÍ PRÁCE

Název práce: Malá mořská víla a její filmové adaptace
Autor/ka práce: Hana Neničková
Studijní program: Scenáristika a dramaturgie
Typ studijního programu: magisterský

Vymezení cíle a jeho naplnění:

Aktuálnost tématu (a relevance zvolené metodologie v případě diplomové práce): jde o téma nadčasové, neboť se týká mytologické tradice, z níž čerpá umění od nepaměti

Odborný přínos, původnost práce a její případné využití v praxi: práce kombinuje poučenost s vlastním zvažováním a interpretací; využije ji každý, kdo se bude zajímat o mořské panny

Logická stavba a členění práce: členění jednoduché, takové, které se přirozeně nabízí

Formální úprava a náležitosti práce včetně jejího rozsahu: odpovídající základním požadavkům

Práce s informačními zdroji: parafráze, citace, výklad: dostatečná

Jazyková, stylistická a terminologická úroveň: text byl podroben redakci, některé drobné nedostatky zůstaly zachovány

Stanovisko posuzovatele k výsledku kontroly Theses:

Celkové/vlastní shrnutí hodnotitele:

Dříve než se autorka začne věnovat Andersonovi, jeho povídce Malá mořská víla,

Kachyňově pohádkové adaptaci a dvěma dalším variantám (japonské a polské), uskuteční velice hutnou (obsažnou) a přehlednou probírku mytologických a historických variant jedné z bájných bytostí (napůl ryby, napůl ženy; tedy mořské panny), která se objevovala v řadě mytologií (napříč kulturami), počínaje mezopotámskou a syrskou; dále se s ní setkáváme v mytologii řecké, anglosaské (selkie), irské (merrov), germánské (undine) aj.

Krátce se připomíná uplatnění bájně bytosti – symbolu v kultuře a umění, zejména ve spojitosti s mořem a námořnictvím (rytiny na lodích, kresby na mapách), kde se projevila jistá ambivalentnost: strach z nevyzpytatelnosti mořského živlu i sexuální (erotická) emblematicnost mořské panny. S tím, že zvláště druhý význam přispěl k sexuální interpretaci obojživelné mytologické bytosti. Jak z předkládané práce vyplývá, její androgynní podstata (či jinak fluidní gender) pak podmínila novodobé mediální (komiksové a seriálové) aktualizace.

Ve snaze o úplnost, o zúročení náročné studijní přípravy, neopomene autorka začlenit též životopisnou vsuvku, neboť považuje za podstatné, co Hanse Christiana Andersena (1805 – 1875) přivedlo (motivovalo) k pohádkové tvorbě; zajímá se o to, jak spisovatel naložil s dánskými legendami. Řeší dnes již poněkud irelevantní spor, v čem Andersen přesahuje nároky kladené na dětskou literaturu. Tento přesah bylo možno dle mého mínění demonstrovat na próze Malá mořská víla (1837) - nejen motivem utrpení, oběti a zkázy pohádkové bytosti, jež zatoužila kvůli lásce po nemožném, také ale poukazem na vysoce estetickou stylizaci andersenovského narativu.

Ptám se tudíž, v čem autorka shledává onen několikrát zopakovaný lyrismus autorova stylu, nepochybně související s jeho prvotní básnickou ambicí?

Zatímco první dvě části předkládané práce vycházely z odborných textů, hojně a účelně využitých, část třetí (Malá mořská víla a její filmové adaptace) byla vypracována samostatně, na základě toho, co autorku na vybraných filmech zaujalo. S tím, že všechny tři považuje za adaptace, byť nakonec dospívá k výraznému odlišení Kachyňova snímku od japonské a polské varianty. Lecos ovšem signalizují již samotné názvy: Malá mořská víla (K. Kachyňa; 1976), Ponyo z útesu nad mořem (Hajao Mijazaki; 2008); Vábění

Sirén (Agnieszka Smoczyńska; 2015) a potvrzují dějové osnovy, v případě japonského a polského filmu značně spleťité a originální (inovativní).

V analytické a komparativní části práce se autorka nejprve věnuje postavě malé mořské víly a její nadpřirozené podstatě; tomu, nakolik je pasivní či aktivní, co z ní činí tragickou hrdinku, čím je motivována a zrazena její touha stát se součástí lidského světa. Pro pohádkovou mořskou vílu se stává osudnou empatie k lidem, která jí odcizí mořský svět (domov) aniž získá možnost žít v tom lidském. Díky obětování sebe (za život princův) se stává symbolem nesmrtelné, současně ale beznadějně lásky.

Kontrastnost obojživelné (rybička – děvčátko) japonské Ponyo je zcela zjevná: dětská hrdinka se vyznačuje až dobrodružnou akčností. Navíc ovládá magii a její kamarád (Sosuke) prokáže skutečnou věrnost a lásku.

V polské aktualizované verzi (Vábení sirén) se Malé mořské víle připodobní pouze Srebrna, schopností milovat člověka a přinést oběť z lásky. Hledání analogií pro Zlotu se mně zdá nadbytečné. Zdvojení hrdinky přináší pro drama žádoucí dualitu a kontrast, přispívající k dramatickosti a tragičnosti. Sama autorka předkládané práce řeší především zcela originální (v kontextu srovnávaných filmových příběhů o mořské panně) syžet tím, že se soustředí na vztah ústřední ženské dvojice, procházející pozoruhodnou proměnou (v prostoru nočního klubu).

V analytické části se dále pojednává velmi podstatná vizuální stránka filmů, čerpajících z odlišných kulturních kontextů. Magický podmořský svět (v některých prvcích inspirovaný secesí) Kachyňova filmu, stvořený namnoze Ester Krumbachovou, se výrazně liší od pozemské reality. V případě Mijazakiho filmu autorka poukazuje k inspiraci japonskou mytologií, konkrétně příběhy o rybách, které se staly obojživelnými přijetím lidské krve. Když se pokouší stručně postihnout stylizaci mořského městečka (kde vládne otec Ponyo, Fujimoto), může na základě znalosti režisérova díla konstatovat, že jde o používaný (obdobný) vizuál se „steampunkovým nádechem“. Navíc svou excentričností a podivnými vynálezy upomínající na Julese Verna (Deset tisíc mil pod mořem, 1870). Pozemský svět byl naopak vytvořen opět kontrastně - dle reálného modelu provinčního městečka.

Vábení Sirén se odlišuje už jenom úplnou absencí mořského prostoru. Hlavním dějištěm se stává zábavní klub stylizovaný v duchu popkultury, jíž odpovídá též vzhled erotizovaných mořských panen, které se mění ve fázi predátorství, přispívající k hororové žánrovosti filmu. Scénograficky je významný rovněž proces potemnění prostorů v souvislosti s drogami, násilím, amputací rybího ocasu apod.

V závěrečné kapitole Šťastný konec, nebo raději smrt? Se Hana Neničková pokouší postihnout specifičnost (inspirovanost) adaptačních přístupů k mytologické látce a na tomto základě vybrané filmy srovnat a interpretovat jejich odlišná vyznění; zejména z hlediska tragičnosti. Nepřekvapuje, že aktualizovaná polská verze, postrádající pohádkovost, se Andersenovi vzdálila nejvíce.

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě: Konkretizujte, v čem spočívá Vaše chápání všech tří zkoumaných filmů jako adaptací.

Doporučení práce k obhajobě: Diplomovou práci Hany Neničkové doporučuji k obhajobě
Navrhovaná klasifikace: Navrhuji klasifikaci B
Datum vypracování posudku: 20.9.2023

Doc. Marie Mravcová.

Jméno vedoucího práce

.....

(datum a podpis)